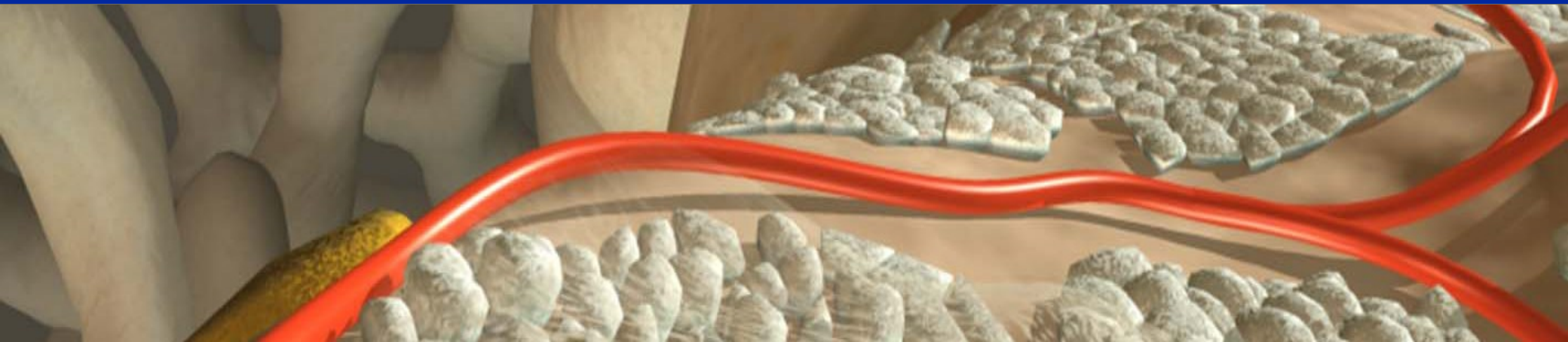

Osteoporóza – tichý zloděj kostí

Olga Bálková, Roche s.r.o.;

Zdeněk Fojtík, revmatologická ambulance, Interní hematologická klinika, FN Brno Bohunice;

Blanka Trojanová, LF MU, katedra PA

Kosti = aktivní orgán

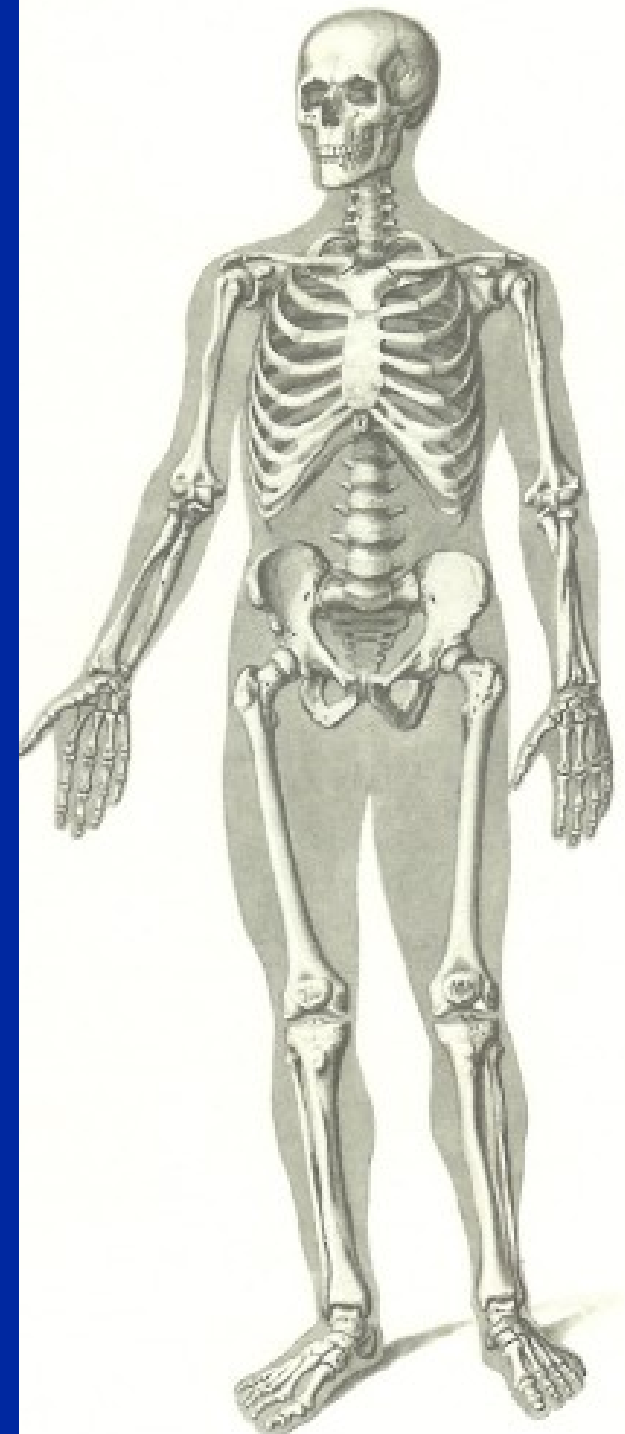
15 – 20 % těles. hmotnosti

bílkoviny + minerál
(vápník, fosfor, hořčík)

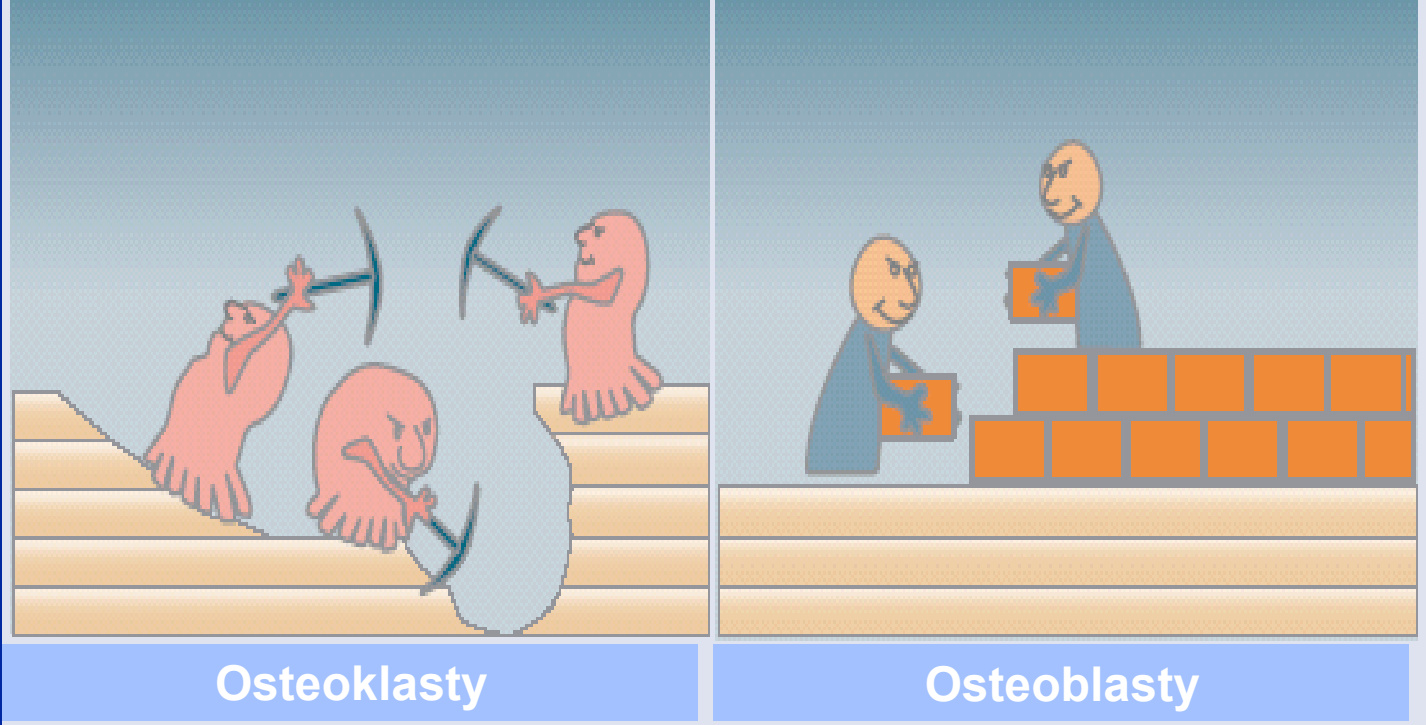
Obsah vápníku v kostech: 1 kg
99 % vápníku obsaženého v těle

Růst a modelování skeletu
– více než dvě desetiletí

Maximum kostní hmoty -
ve 3. dekádě věku

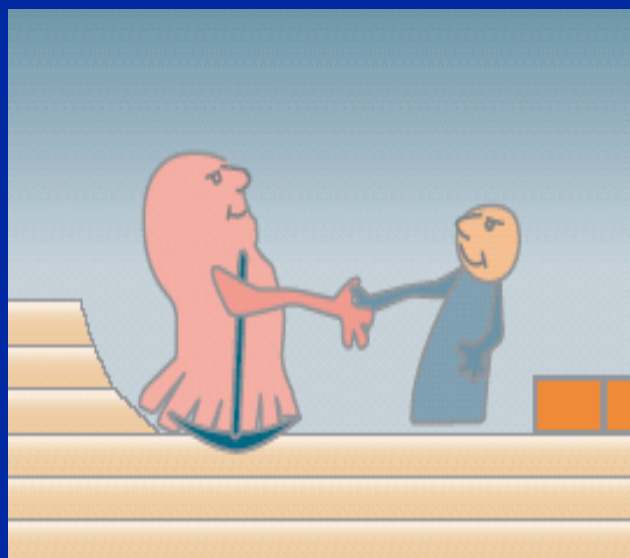

Kostní buňky

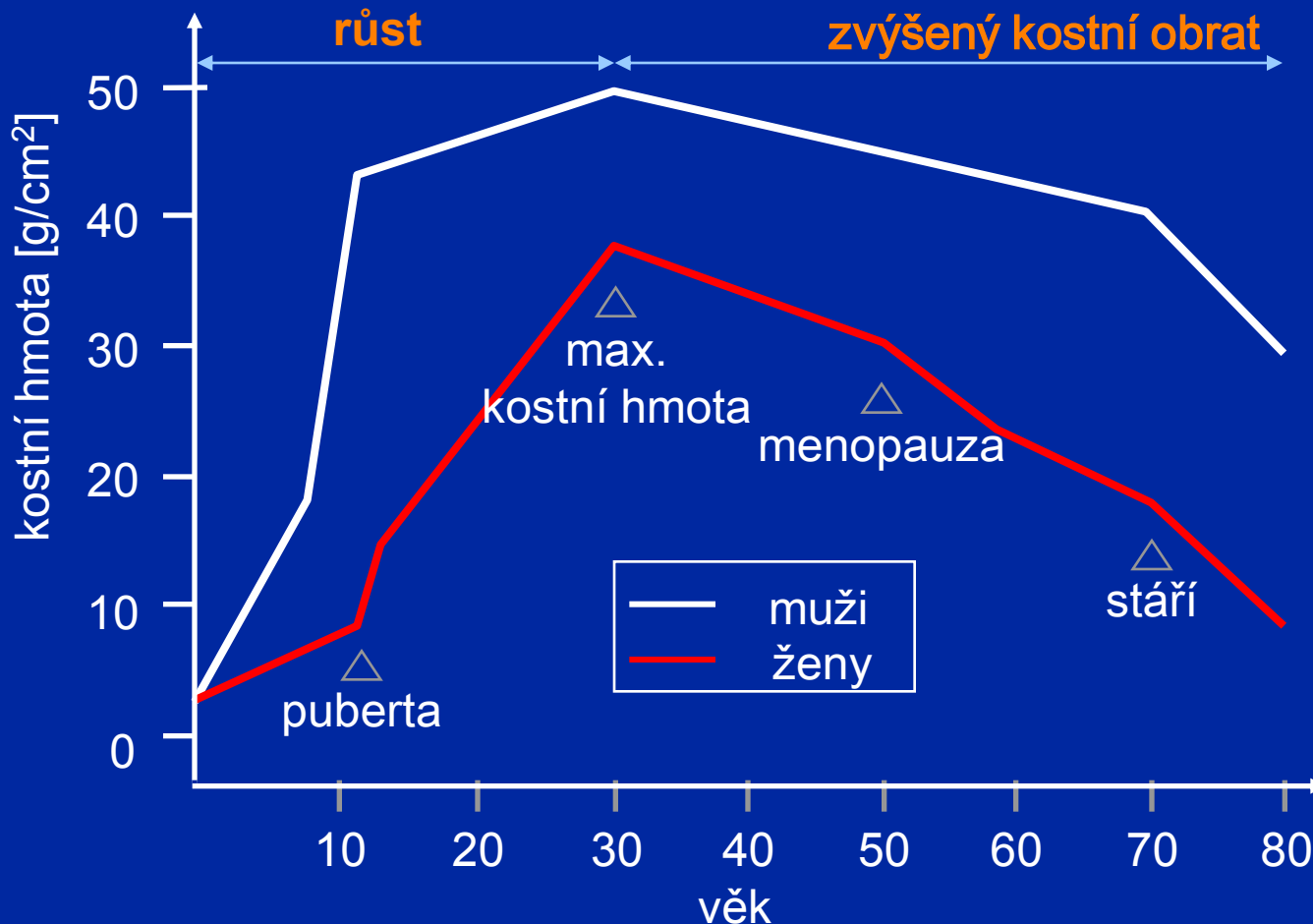

Osteoklasty

Osteoblasty

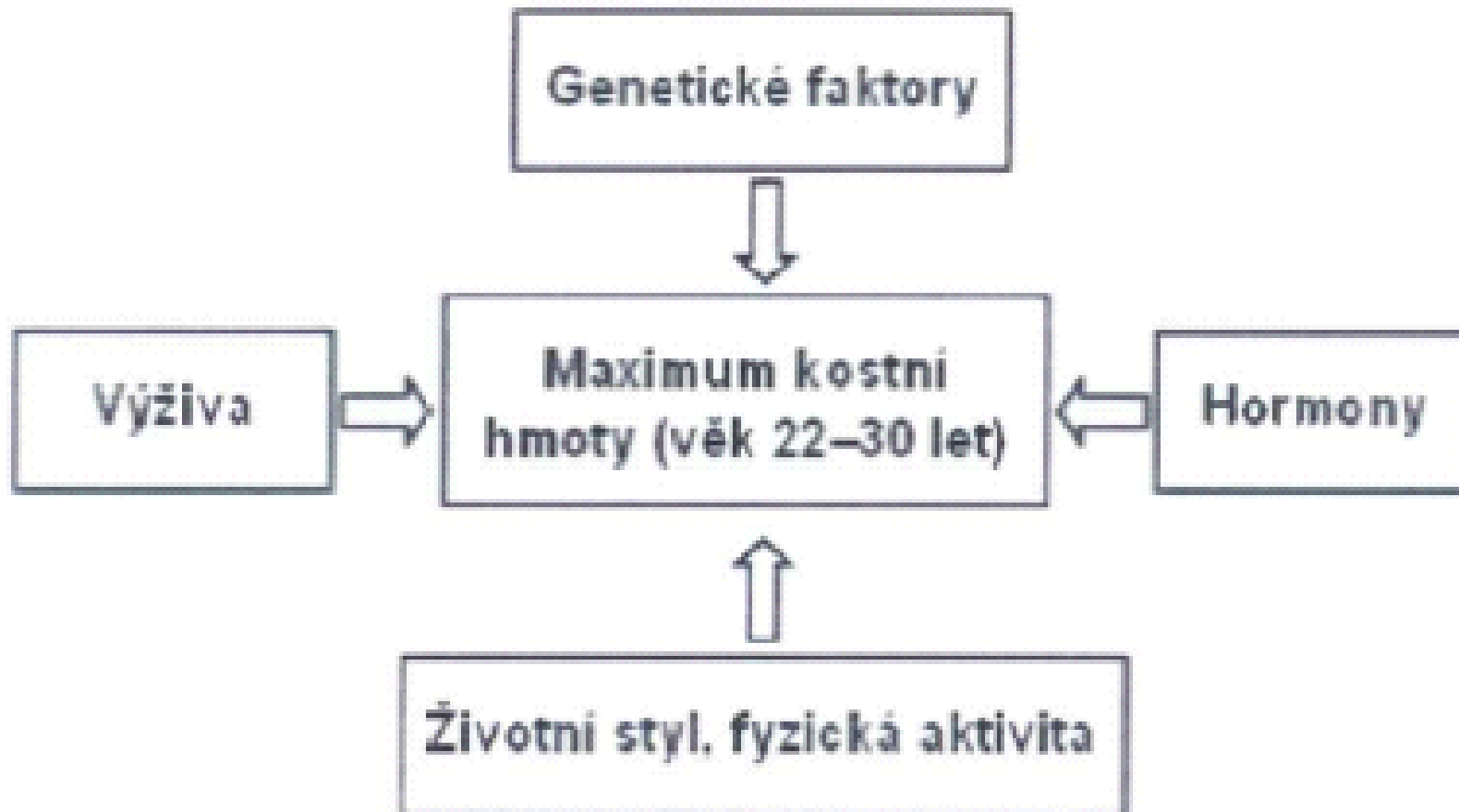

Vývoj kostní hmoty

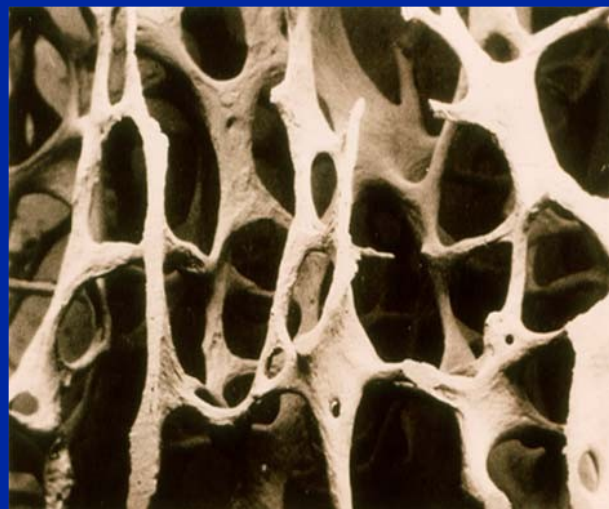
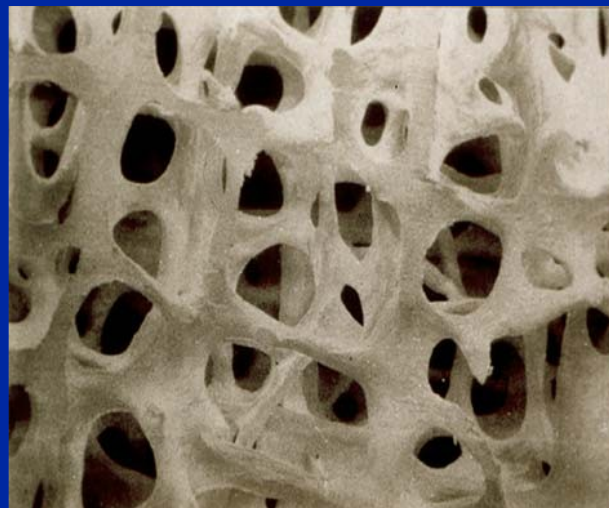

- Muži mají o 30 - 50 % více kostní hmoty.
- Úbytek kostní hmoty nastává dříve u žen.
- Ženy mají výraznější osteoporotické změny.

Faktory ovlivňující množství kostní hmoty

Definice

Osteoporóza je systémové metabolické onemocnění charakterizované sníženým obsahem kostní hmoty a narušením mikroarchitektury kosti, což je příčinou zvýšené lomivosti kosti, a tím zvýšeného rizika zlomenin už při minimálním traumatu.

WHO, 1994

Osteoporóza- epidemiologie

- * V ČR je přibližně 10,4 milionu obyvatel z čehož 5,2 milionu jsou ženy.
- * Z nich asi 1/3 jsou ženy nad 50 let
- * Z nich 1/3 trpí osteoporózou.
- * Z nich 30 % má diagnostikovanou OSP

Prof. Broulík

ČR: 500tis. žen, 200tis. mužů

diagnostikována
jen 1/2 postižených

ženy >50 let
33 %

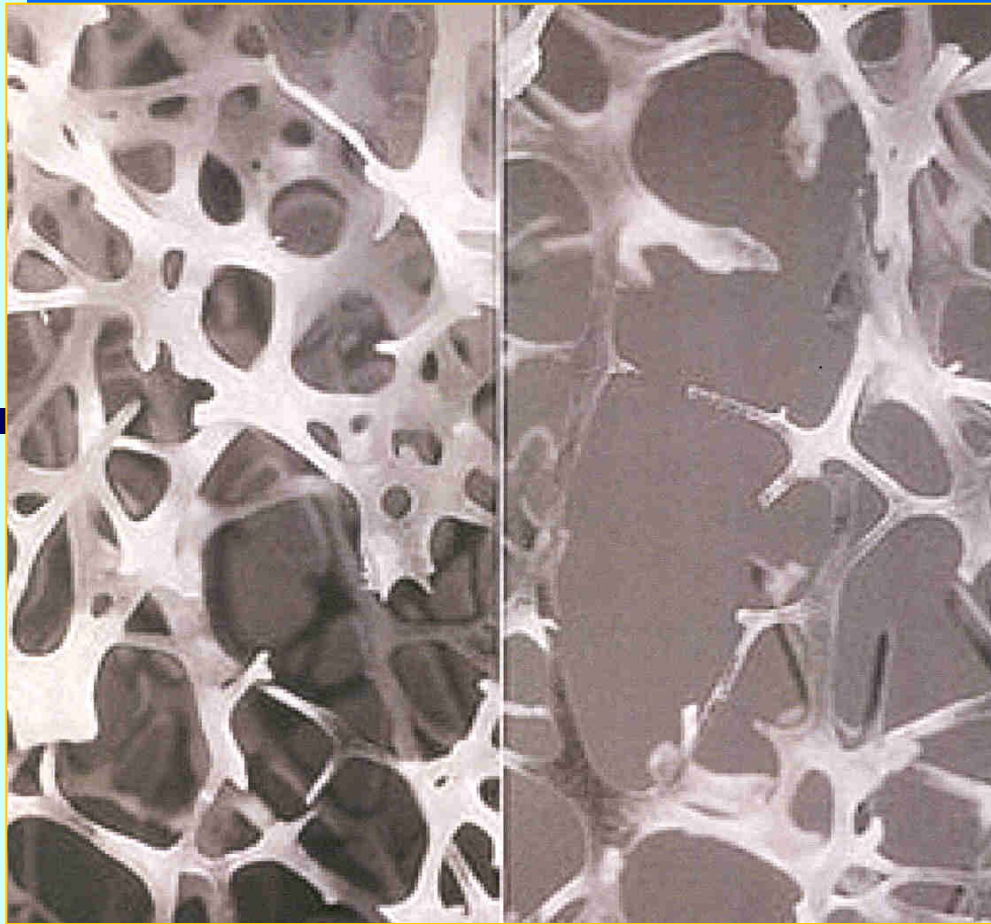
ženy >70 let
47 %

Náklady na léčbu

20-30 % pacientů
v souvislosti se zlomeninami
krčku stehenní kosti
umírá během 1 roku

Změny kostní mikroarchitektury při osteoporóze v čase

Trabekulární kost (trámčitá)

↓ Kostní objem

↓ Tloušťka trabekul

↓ Počet trabekul

↓ Horizontální trámce

↓ Konektivita

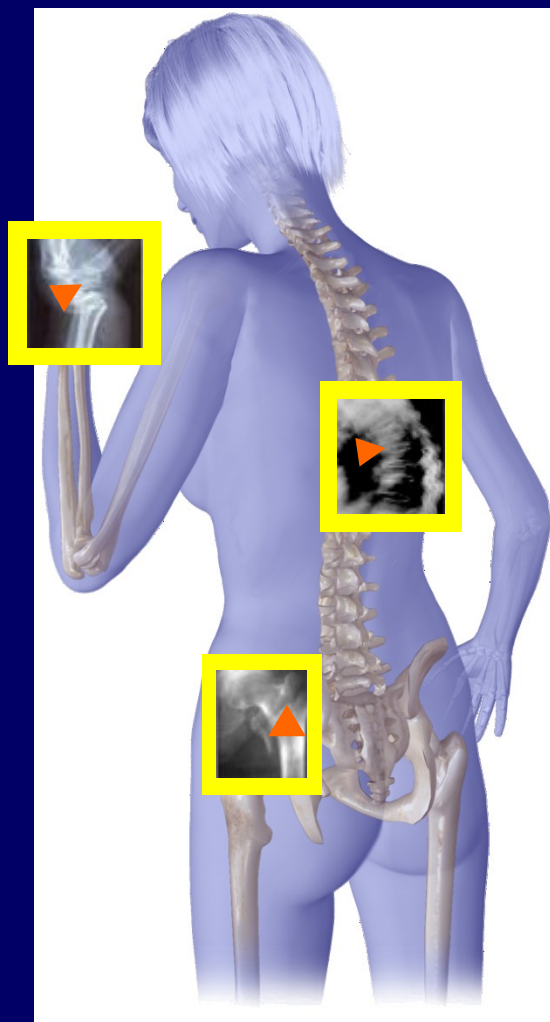
↑ Perforace destiček

Kortikální kost (kompaktní)

↑ Kortikální porozita

↓ Tloušťka kortikalis

Kaskáda zlomenin u osteoporotické kosti

Zlomenina zápěstí

 2-násobné riziko¹

Obratlová zlomenina

 5-násobné riziko²

Zlomenina krčku

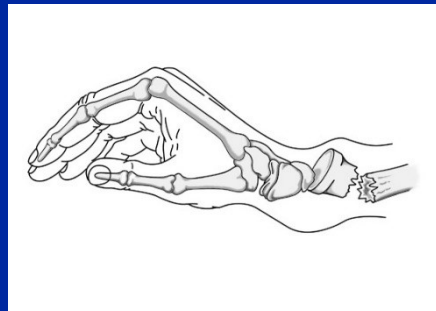
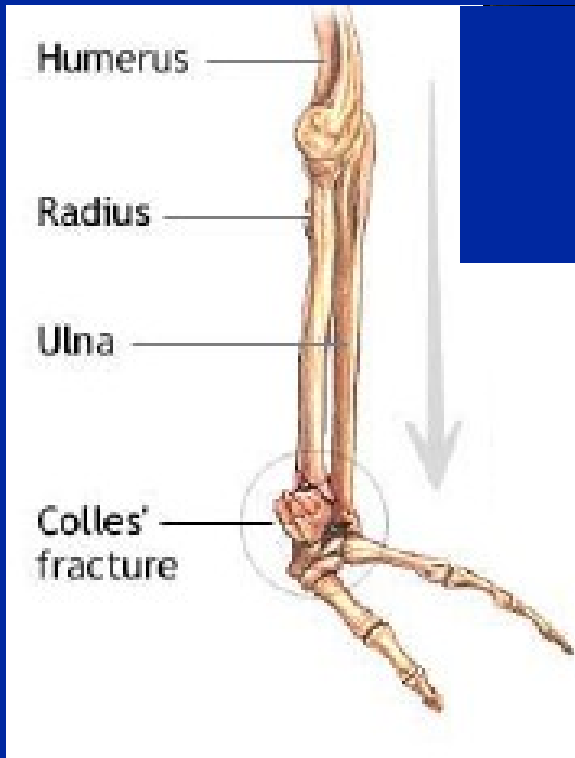
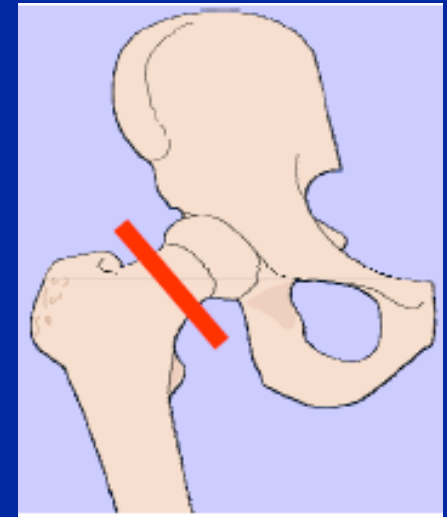
 2-násobné riziko³

Exitus

1. Klotzbuecher CM et al. *J Bone Miner Res.* 2000;15:721-739. 2. Nguyen N et al. *J Bone Miner Res.* 2005;20:1921-1928.
3. Vestergaard P et al. *Calcif Tissue Int.* 2007. Abstract 501-M.

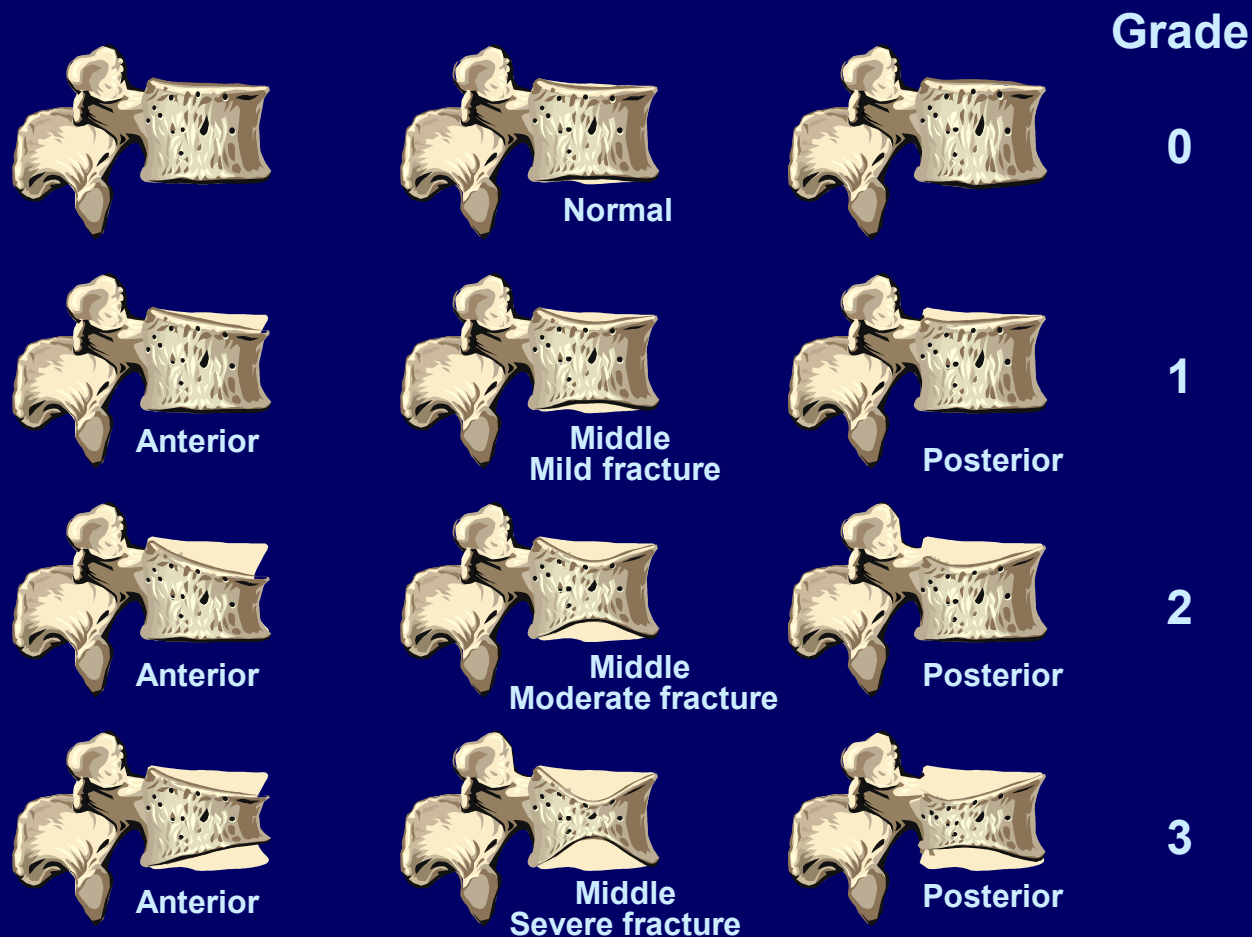
Postižení dlouhých kostí

Roche

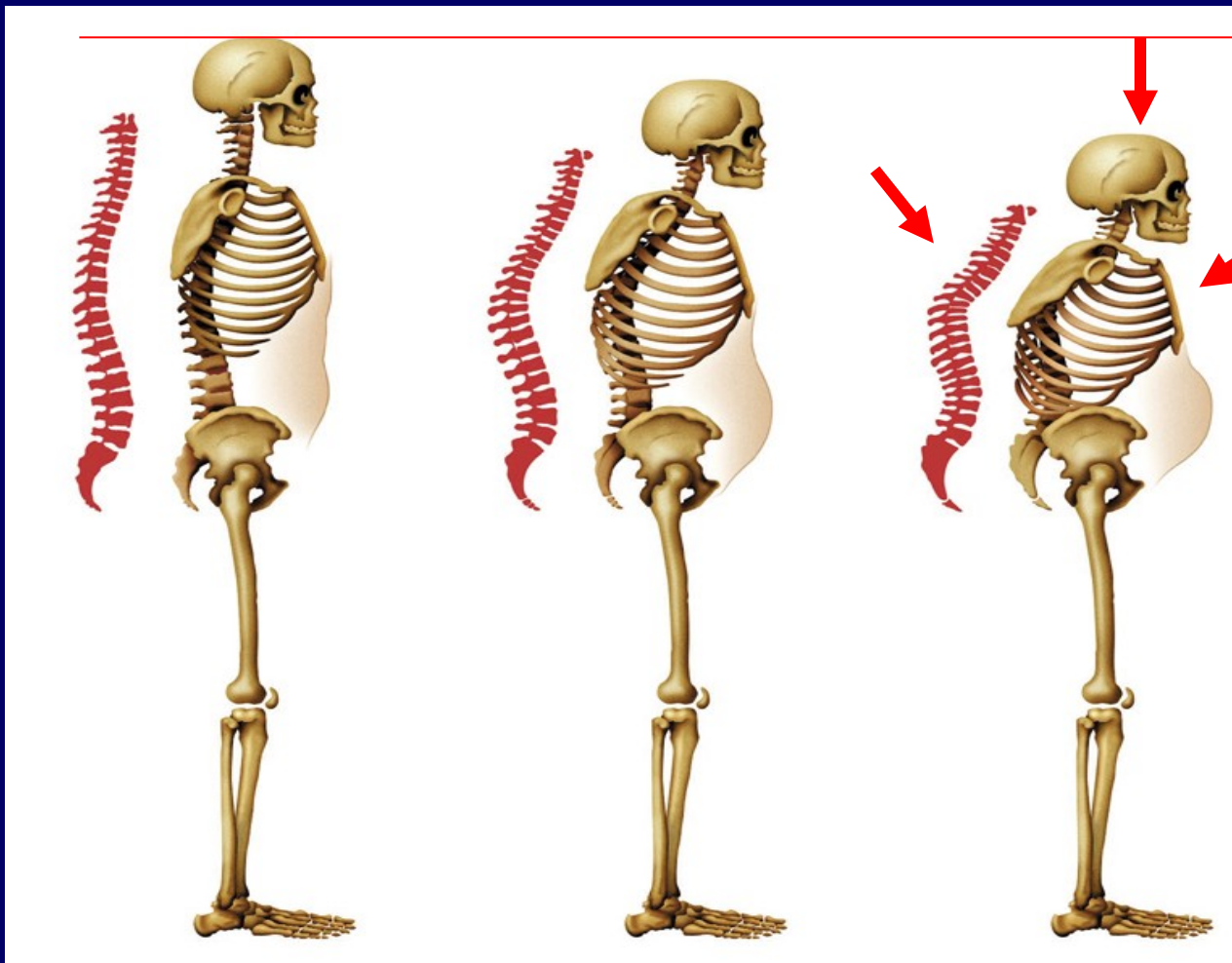

- Collesova zlomenina předloktí
- Zlomenina krčku stehenní kosti ⇒ dlouhodobá hospitalizace, 30% invalidita, 20% úmrtnost

Vertebrální zlomeniny – semikvantitativní grading

Vertebrální fraktury ovlivňují kvalitu života

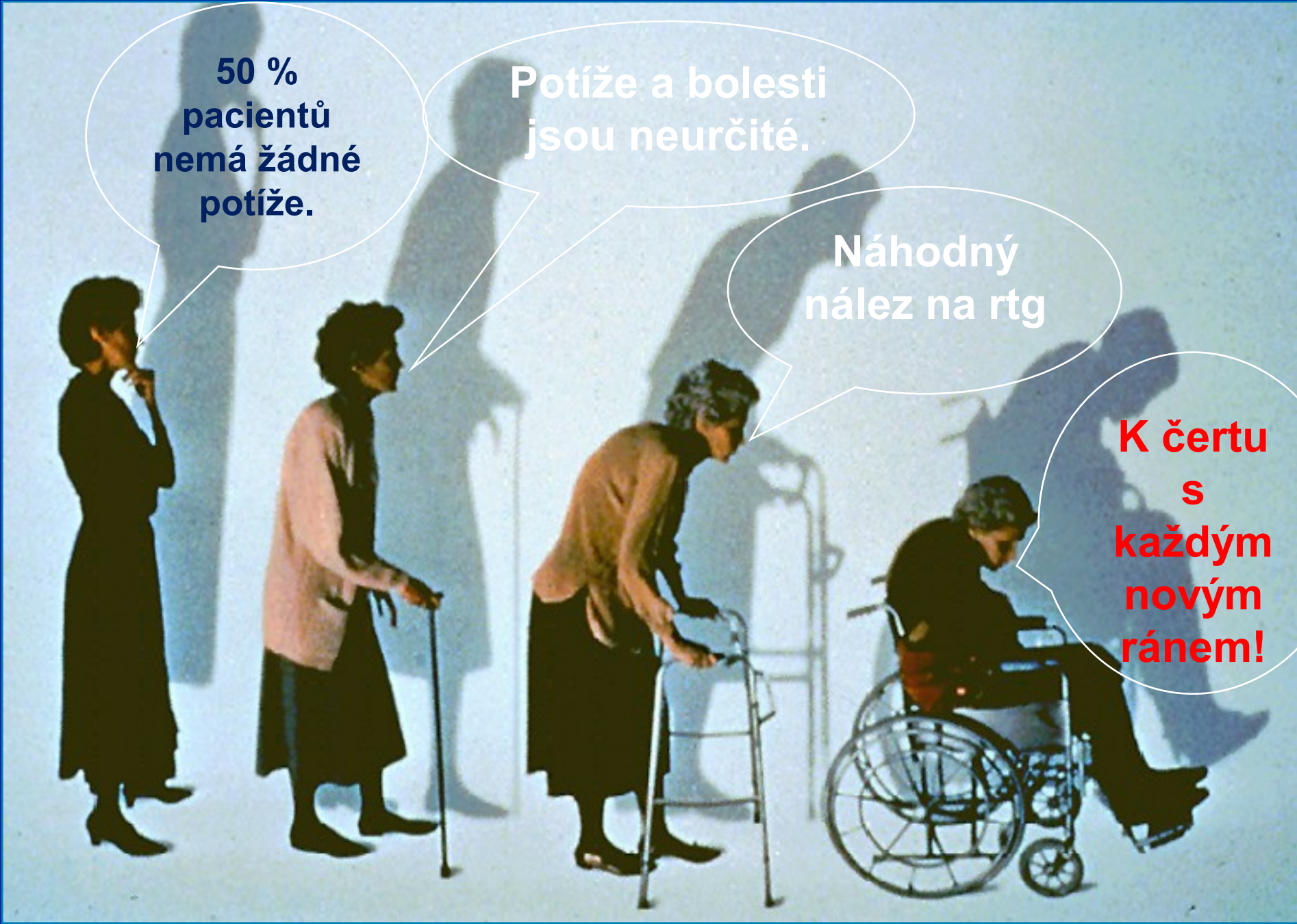
kyfóza

snížení výšky

útlak vnitřních org.

snížená mobilita

snížená kvalita života

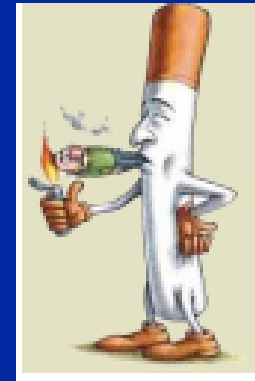
**50 %
pacientů
nemá žádné
potíže.**

**Potíže a bolesti
jsou neurčité.**

**Náhodný
nález na rtg**

**K čertu
s
každým
novým
ránem!**

Rizikové faktory osteoporózy

- Genetické (60 % objemu kostní hmoty určeno geneticky)
- Hormonální (menopauza/andropauza, poruchy žláz s vnitřní sekrecí)
- Životní styl (výživa, pohyb, kouření, nadmíra alkoholu, imobilizace)
- Populační afinita (ohroženější je kavkazoidní a mongoloidní)
- Nežádoucí účinky léků
- V mladém věku převažují faktory genetické, s věkem ↑ význam faktorů životního stylu. Ve stáří – riziko pádů.

Rizikové faktory ovlivňující osteoporotické zlomeniny

Nemodifikovatelné

- rasa, etnikum
- genetické determinanty
- pohlaví
- vyšší věk
- mentální stav
- podání kortikoidů

Pravděpodobně modifikovatelné

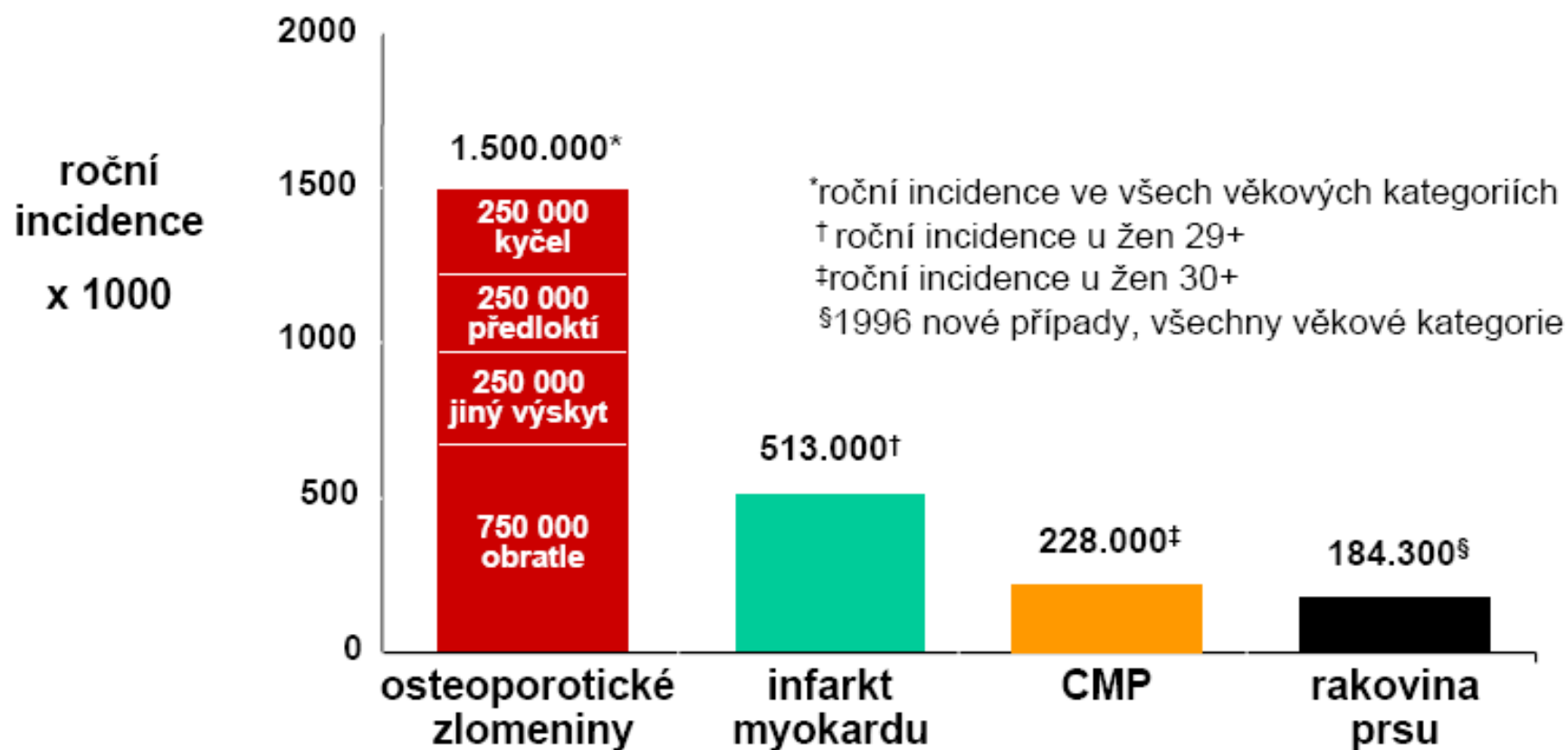
- nízká BMD
- kouření
- nízký BMI
- nízká fyzická aktivita
- nízký příjem vápníku
- nedostatek sexagenů
- sekundární OP
- opakované pády

Osteoporotické zlomeniny u žen

srovnání s jinými chorobami

- Výskyt osteoporotických zlomenin přesahuje incidenci infarktů myokardu, CMP a rakoviny prsu.

OP rodině???

vyloučení
jiných
chorob

potíže???

OP

denzitometrie

vyšetření
celého těla

krvní testy

Měření BMD - indikace

- Diagnostikovat osteoporózu
- Predikovat riziko zlomeniny
- Monitorovat léčbu

Kostní markery

Monitorování úspěšnosti léčby

Kontrola spolupráce pacienta

Posouzení rizika zlomenin

Prevence osteoporózy

- **Primární: cíl** - maximalizace kostní hmoty v dětství (vybudování stravovacích návyků, dostatečný přísun vápníku v prepubertálním období, přiměřená fyzická aktivita)

- **Sekundární: cíl** - zpomalit pokles kostní hmoty u postmenopauzálních žen (dostatečný přísun kalcia a vit. D, fyzická aktivita, HRT)

- **Terciární: cíl** - prevence zlomenin u osob s manifestní osteoporózou (bezpečnostní úpravy bytu, racionální podávání hypotenziv, sedativ, rehabilitace)

Zvýšené riziko ztráty kostní hmoty

- Lidé nesnášející mléko a mléčné výrobky (deficit laktázy). Řešení – zakysané mléčné produkty
- Lidé nepřijímající bílkoviny (vegetariáni, vegani) a lidé překrmovaní bílkovinami (dochází k aminoacidurii a hyperkalciurii). Řešení – edukace.
- Dieta s vysokým obsahem vlákniny váže Ca
- Uživatelé kortikoidů
- Nemocní se zánětlivým onemocněním střev (celiakie a Crohnova choroba)

Pomoc porodní asistentky při prevenci OSP

- Dieta s velkým obsahem Ca a fluoru, hodně sušené švestky (bór) a tmavě zelená zelenina – špenát, brokolice, kapusta, Římský salát, zelená kapusta
- Omezit sůl, sodu, kofein, alkohol, fosfáty, NE fast food!!!
- Nepít „hladovou vodu“
- Přiměřená tělesná zátěž, odborně vedené cvičení, pohyb na slunci
- Správné slunění
- Vitamín D – nepředávkovat substituci
- Nekouřit (kouření vede ke snížení tělesné hmotnosti a zvýšenému metabolismu estrogenů v játrech.
- Prevence pádů
- Doporučit fytoestrogeny – vlajkovou lodí je sója a odborníka na homeopatii

Význam cvičení při osteoporóze

1 hod. intenzivního cvičení 2x týdně po dobu 8 měsíců zvyšuje kostní hmotu obratlů u žen středního věku o 3,5 %

- Snížení rizika pádů
- Stimulace osteoblastů k novotvorbě kosti
- Snížení bolestivosti páteře, vytvoření mohutného pásu svalů kolem páteře, které odpruží na sebe dosedající obratle a ploténky
- Pravidelné umírněné cvičení je účinnější než nepravidelné intenzivní

Doporučení:

- Preventivní cvičení intenzivní, cvičení při OSP pod dohledem
- Jízda na kole bez pádů, nordic walking, plavání (efekt je diskutabilní)

Nedoporučuje se

- Skoky, nárazy (bojové sporty, míčové, tenis)

- Léčebná gymnastika vhodná při OSP
- Instruktažní video:
- <https://www.youtube.com/watch?v=bBQXsoWZJCM>

Děkuji za pozornost

